

CELE MAI FRUMOASE
POVEȘTI
de **FRĂȚII**
GRIMM

Repovestite de Jeanne Moineau

Ilustrații de Jean-Noël Rochut

Traducere din limba franceză de Geanina Tivdă

Povestea – scurtă narațiune imaginară, prezentată la timpul trecut, a cărei acțiune se concentrează asupra unui eveniment misterios și în care sunt puse în scenă personaje construite cu simplitate – poate fi interpretată în mod diferit de la o persoană la alta. Interpretările variază în funcție de experiențele și de sentimentele fiecăruia. În mod tradițional, povestea, lipsită de un cadru spațio-temporal și neavând o origine clar definită, este totodată acest univers magic în care putem da frâu liber imaginației și în care se poate întâmpla orice.

Impregnate de anecdote sau de amintiri personale, anumite povești moderne și de autor se abat de la regulă. De fapt, nu rareori găsim povești tradiționale care abundă în referințe inspirate din realitate.

Parte integrantă a patrimoniului cultural universal, poveștile sunt extrem de variate. Putem deosebi: povești filosofice, religioase, populare, miraculoase...

Fiind în primul rând o creație populară, povestea s-a născut în sânul diverselor popoare care alcătuiesc omenirea. Astfel se explică registrul lingvistic folosit, caracterizat în general de formule repetitive și regionalisme, ce dau culoare și farmec transmiterii acestor povești din generație în generație.

Efectul magic al poveștii este pe deplin atins când ascultătorii se reunesc după reguli foarte precise. Ca la o ceremonie, cei care ascultă se așază în cerc, iar tăcerea și semiîntinericul sunt condiții obligatorii. În funcție de culturi, momentul în care se spun povești diferă. Totuși, tradiția cere ca acest eveniment să aibă loc noaptea, deoarece este prielnică misterului, liniștii și concentrării. Dacă îi avem în vedere pe sclavii care, odinioară, în timpul lungilor nopți de depănat povești, se răzbunau pe stăpânii lor, caricaturizându-i, noaptea poate fi, de asemenea, simbolul revoltei.

Dar, indiferent de loc și de circumstanțe, povestea nu este nici mai mult, nici mai puțin decât un moment de complicitate, de comunicare și comuniune.

Doar povestitorul cunoaște deznodământul și, astfel, ne seduce. Fiecare poveste este o sursă de plăcere atât pentru cel care ascultă, cât și pentru cel care povestește.

Transmisă pe cale orală din generație în generație, de-a lungul culturilor și epocilor, povestea a suferit câteva modificări.

Puternic influențată de culegerile și de transcrierile folcloriștilor, treptat, transmiterea în scris a poveștilor a înlocuit transmiterea orală. Scopul transmiterii în scris este facilitarea accesului la povești și perpetuarea tradiției. Dincolo de o reproducere fidelă, poveștile sunt adesea adaptate în mod arbitrar. Adaptările variază în funcție de tendințe și de interese.

În secolul al XVIII-lea, imaginea copilului se modifică. Începând din 1760, copiii sunt puși, de la vârsta de 6 ani, să lucreze în mine, în fabricile de sticlă sau în filaturile mecanizate. Fie că sunt fete sau băieți, copiii lucrează fără odihnă, inclusiv duminica. Copilul este considerat de-acum înainte o ființă autonomă. Atunci se naște ideea unei literaturi specifice copilăriei și tinereții. Dar această idee se va dezvolta efectiv abia în secolul al XIX-lea, odată cu culegerea de 156 de povești a lui Jacob și Wilhelm Grimm.

Astăzi, adaptată fiecărei culturi, societăți sau tradiții, povestea a dobândit o adevărată dimensiune internațională.

Elemente precum lipsa determinării în spațiu și timp, consistența foarte redusă a personajelor, reprezentarea animalelor sau a ritualurilor sunt trăsături caracteristice ale poveștilor. Accesul la universul imaginar se face cu atât mai ușor cu cât spațiul fizic este descris sumar și dimensiunea temporală este foarte redusă. Doar poveștile mai apropiate de legende oferă referințe spațio-temporale mai concrete.

Ce se poate spune despre personajele poveștii tradiționale? Anonime, atemporale, previzibile și voit simplificate, ele sunt adesea simbolul unei categorii de vârstă sau al unei categorii sociale și încarnarea anumitor valori. Totuși, personajele autonome, care au un nume și trăsături de caracter bine definite, nu sunt rare. Înzestrate adesea cu darul vorbirii și purtătoarele unor mesaje, animalele, personaje de basm prin excelență, îi încântă pe cei mici. În funcție de fiecare cultură, animalele pot fi simbolizate diferit.

Să luăm exemplul broaștei-țeastoase: în Occident, ea este asociată cu mersul lent. În Africa și în simbolistica orientală, ea este simbolul înțelepciunii, al longevității și al nemuririi. În China, este reprezentată ca fiind deținătoarea secretelor cerului și pământului. În India, este simbolizată susținând lumea cu carapacea ei.

Ritualurile și magia sunt, de asemenea, purtătoarele unor simboluri specifice fiecărei culturi.

Magia poveștii se naște din aceste reprezentări cu un simbolism puternic, din dorința de a delecta și de a fascina.

Povestea ne face să visăm, însoțindu-ne într-o lume imaginară, în care eroul își câștigă independența depășind diverse încercări și demonstrând beneficiile unui comportament moral.

Pe lângă această tendință de identificare pe care o trezește în noi, povestea este deopotrivă un instrument de învățare, însușire a limbii și descoperire a patrimoniului cultural propriu.

Unii susțin sus și tare că povestea este învechită, proclamând chiar sfârșitul acesteia. Totuși, industria dezvoltată în jurul ei nu a fost niciodată atât de prolifică. Piețele din întreaga lume abundă în povești editate pe suport de hârtie sau înregistrate pe CD-uri.

Nu ducem lipsă de epitete care să definească poveștile. Unii vor spune că sunt lingvistice sau pedagogice, alții, ludice și educative. Lingvistice, terapeutice, pedagogice, moralizatoare... și dacă povestea ar fi câte puțin din toate?

Un lucru e sigur, povestea este acest univers magic în care, preț de o clipă, copiii devin adulți și adulții redevin copii.

BIOGRAFIE

Frații Grimm

Jacob Grimm (1785-1863)

Wilhelm Grimm (1786-1859)

În spatele numelui „Frații Grimm” se ascund doi scriitori și lingviști, respectiv Jacob și Wilhelm Grimm.

Educația și originile protestante stau la baza demersului riguros al celor doi locuitori ai regiunii Hesse, demers pe care l-am putea caracteriza drept științific. Părinții lor, Philipp Wilhelm și Dorothea Grimm, au avut nouă copii, dintre care doar cinci au supraviețuit: Ferdinand, Ludwig Emil, Charlotte, Jacob și Wilhelm Carl. După moartea prematură a tatălui lor, la vârsta de 45 de ani, în ianuarie 1771, mama i-a trimis pe cei doi fii în orașul Kassel, la mătușa lor, pentru a le asigura viitorul profesional. Amândoi și-au făcut studiile la Universitatea din Marburg. Wilhelm s-a orientat către critica literară, în timp ce Jacob a fost atras de lingvistică și de literatura medievală.

Impresionat de setea de cunoaștere a celor doi studenți, Friedrich Carl de Savigny, unul dintre profesorii lor, le-a deschis biblioteca lui particulară. Astfel, cei doi pasionați de Goethe și de Schiller i-au descoperit pe romantici și pe minnesingeri (*Minnesang* reprezenta tradiția lirică și a scrierii cântecelor în Germania, care a înflorit în secolul al XII-lea și a continuat în secolul al XIV-lea).

La sfârșitul anului 1805, Jacob s-a întors la Kassel, unde se stabilise mama lui între timp. Wilhelm și-a continuat studiile la Marburg încă un an, apoi și-a urmat fratele și mama la Kassel.

În scurt timp, Jacob a găsit un post de secretar la școala din Kassel. Dar din cauza războiului napoleonian împotriva Prusiei și a Rusiei, a fost însărcinat cu aprovizionarea trupelor aflate pe front. I-a plăcut atât de puțin această muncă încât a hotărât să-și părăsească postul. Wilhelm, cu o constituție mai firavă, nu avea nicio slujbă. În această perioadă a început compilarea poveștilor și istoriilor pe care le cunoaștem astăzi. În 1807, după ce au adunat un număr important de povești, au publicat, în anumite reviste, articole despre maestrii trubaduri.

După moartea mamei lor, în mai 1808, în calitate de frate mai mare, Jacob și-a asumat responsabilitatea pentru toată familia. A ocupat funcția de director al bibliotecii private a lui Jérôme, fratele lui Napoleon. Pe lângă studiile sale, cărora le dedica cea mai mare parte din timp, a ocupat în 1809 un loc de asesor în Consiliul de Stat.

În același an, din cauza bolii sale, Wilhelm a urmat o cură la Halle pe cheltuiala lui Jacob. În timpul curei, a locuit la Berlin, unde a făcut cunoștință cu diverși scriitori și artiști berlinezi, precum Ludwig Achim von Arnim. La întoarcerea sa la Kassel, l-a întâlnit pe Goethe, care l-a încurajat să scrie.

Prima lucrare a lui Jacob Grimm, *Maestrii trubaduri germani*, a apărut în 1810. Doi ani mai târziu, a apărut primul volum din *Poveștile copilăriei și ale familiei*. În 1815 a ieșit al doilea volum care a fost retipărit într-o formă adăugită în 1819. În 1822, cei doi frați au publicat un al treilea volum cu observații la poveștile din cele două volume anterioare. În 1825, a fost urmat de o ediție într-o formă redusă la un volum, ilustrată de fratele lor, Ludwig Grimm. Această ediție a contribuit pe scară largă la succesul poveștilor.

Deja din timpul vieții fraților Grimm, *Poveștile copilăriei și ale familiei* s-au bucurat de un succes atât de mare încât au apărut șapte reeditări ale ediției în trei volume a poveștilor și zece ale ediției concentrate într-un singur volum.

Încurajați de succesul lor, frații Grimm au publicat în anii 1816 și 1818 două volume ale unei culegeri de legende (*Deutsche Sagen*). Culese laolaltă, le-a fost greu să facă deosebirea între povești și legende pe criterii tematice. Există totuși o nuanță: poveștile se bazează în principal pe surse orale, în timp ce legendele se bazează mai mult pe surse scrise. Dar, în ciuda muncii imense, culegerea de legende nu s-a bucurat de succesul scontat și nu a fost retipărită în timpul vieții lor. Datorită numeroaselor titluri publicate, de la vârsta de 30 de ani, renumele lui Jacob și Wilhelm era deja consolidat.

În aprilie 1816, Jacob l-a urmat pe Wilhelm la biblioteca din Kassel, unde au ocupat postul de secretar. Având drept sarcini de muncă împrumutul, cercetări diverse și clasificarea lucrărilor, frații Grimm au profitat pentru a-și termina propriile cercetări.

Demersul lor a fost salutat printr-un titlu de Doctor Honoris Causa (*aduce omagiu, în mod public și tangibil, unor persoane din exterior pentru meritul lor excepțional sau pentru contribuția remarcabilă adusă Universității, fără deosebire de naționalitate, rasă, religie sau opinie politică*) acordat de Universitatea din Marburg.

Fără susținerea și protecția de care beneficiau, Jacob și Wilhelm n-ar fi putut publica niciodată atâția ani la rând. Încurajați de prințesa Wilhelmina Karolina de Hesse și de prințul elector, se bucurau de tot sprijinul necesar pentru ca cercetările lor să progreseze. Totuși, moartea prințesei a marcat un punct de cotitură în viața lor. Găzduiți de sora lor, Charlotte, într-o locuință modestă, situată între o cazarmă și o fierărie, munca lor a avut de suferit într-o oarecare măsură. Tot mutându-se dintr-o locuință în alta, cei doi frați au dus, timp de mai mulți ani, o viață de celibatari.

În cursul acestei perioade de tranziție, Jacob Grimm a început munca de reflecție asupra *Gramaticii germane*. Din această muncă asiduă s-a născut, în 1819, un prim volum despre flexiune și un al doilea, despre formarea cuvintelor. Deși a tipărit pagină cu pagină, pe măsură ce scria suficient text, Jacob Grimm nu a reușit să lase un manuscris complet. A recurs la același procedeu pentru al doilea volum pe care l-a terminat în 1826. Wilhelm Grimm publicase între timp două cărți, considerate capodopere, despre cântecele eroice germane și rune.

Căsătoria lui Wilhelm cu Henrietta Dorothea Wild, în 1825, a adus stabilitate în viața celor doi frați.

Totuși, după treisprezece și respectiv cincisprezece ani de servicii loiale aduse bibliotecii, și-au dat demisia.

În anii 1830 au fost angajați amândoi la Universitatea din Göttingen. Jacob în calitate de lector în drept antic, istoria literaturii și filosofie, iar Wilhelm ca bibliotecar. Șapte ani mai târziu, și-au părăsit posturile din motive politice și s-au întors la Kassel.

În 1841, la invitația lui Friedrich-Wilhelm al IV-lea al Prusiei, s-au instalat la Berlin, unde Wilhelm a devenit membru al Academiei regale de științe. Jacob însă, în 1848, a realizat mai multe călătorii în străinătate și a fost numit deputat în parlamentul din Frankfurt.

În timpul perioadei berlineze, frații Grimm s-au consacrat redactării unui dicționar istoric al limbii germane, care prezenta fiecare cuvânt, cu originea, modurile de utilizare, evoluția și semnificația sa. Amândoi au subestimat munca la care se angajaseră. Deși începuseră această operă în 1838, nu au terminat-o decât în 1854 și doar câteva volume au fost editate în timpul vieții lor.

Mai multe generații de germaniști au continuat această lucrare colosală, cel de-al 32-lea volum al acestui dicționar fiind publicat pe 4 ianuarie 1961. În 2004, dicționarul a fost editat integral în format CD-Rom de o editură din Frankfurt pe Main (Zweitausendeins).

Wilhelm a murit pe 16 decembrie 1859. Jacob a continuat singur munca de scriere înainte de a se stinge din viață la 20 septembrie 1863, la mai puțin de patru ani după fratele său. Cei doi frați se odihnesc unul lângă celălalt în cimitirul Matthäus, din Berlin-Schöneberg.

Jacob a avut o contribuție însemnată la dezvoltarea lingvisticii germane și a făcut posibilă elaborarea gramaticii istorice comparate. În a doua ediție a *Gramaticii germane*, el a descris legile foneticii care stau la baza evoluției consoanelor în limbile germanice, cunoscute sub numele de Legea lui Grimm.

Este și autorul unei *Istории a limbii germane*.

În compunerea operelor sale din cadrul Tetralogiei, compozitorul Richard Wagner s-a inspirat din mai multe legende ale fraților Grimm și din *Mitologia germană* a lui Jacob Grimm.

Frații Grimm au lăsat în urma lor opere care traversează secolele și lucrări foarte importante, precum colecțiile de povești pentru copii, culegerea de legende și dicționarul limbii germane.

Cuprins

Albă ca Zăpada	21-28
Muzicanții din Bremen	29-36
Cenușăreasa	37-44
Tom Degețel	45-52
Frumoasa din Pădurea Adormită	53-60
Croitorașul cel viteaz	61-68
Scufița Roșie	69-76
Lupul și cei șapte iezi	77-84
Hänsel și Gretel	85-92
Frățiorul și Surioara	93-100
Clopoțica	101-108
Cei doisprezece frați	109-116
Fiica regelui și Broasca	117-124
Duhul din sticlă	125-132
Jorinde și Joringel	133-140
Iohan cel credincios	141-148
Cele trei torcătoare	149-156
Diavolul și bunica lui	157-164
Mireasa albă și mireasa neagră	165-172
Ucenicul morarului și pisicuța	173-180
Trandafir Alb și Trandafir Roșu	181-188
Pescarul și nevasta lui	189-196
Baba Iarna	197-204
Copilul Sfintei Fecioare	205-212
Grifonul	213-220
Index	221

Albă ca Zăpada

A fost odată o regină care cosea la fereastra ei cu cercevea din lemn de abanos. Era iarnă. Visătoare, privea peisajul. Din neatenție, se înțepă la deget. Trei picături de sânge căzură în zăpadă. Regina fu surprinsă de frumusețea acestui roșu în zăpadă. Ea se gândi:

„Mi-aș dori tare mult să am un copil a cărui piele să fie albă ca zăpada, ale cărui buze să fie roșii ca sângele și ale cărui plete să fie negre ca abanosul”.

Nu după multă vreme, avu o fetiță care era întocmai cum își dorea. Așa că îi puse numele Albă ca Zăpada.

Din nefericire, regina muri în timpul nașterii.